

Lantbrevbärare, en hjälte

Ystad Allehanda 2005

I fredagskväll åker jag till Ystads postcentral för att få iväg ett brev med sista tömningen. När jag fem i åtta släpper brevet dunkar det tomt mot lådans botten. Jag blir orolig. Är lådan redan tömd? Händer det att en brevlåda töms före utsatt tid?

På andra sidan ser jag en väntande postbil, chauffören svarar lugnande att brevlådan töms prick 20 noll noll. Inte en minut före, inte en minut efter. Därefter kör de till Hamngatan. Så om man väljer den lådan får man tre minuter extra, tipsar han.

- Men inte mer än tre minuter. Vi ska hinna till Malmö till kvart i nio.

- Kvart i nio!

- Jajamensan, sommar som vinter. Och vi ska ända ut till Spillepengen.

- Fyrtio minuter! Det går ju inte när det är halt!

- Nä, det är tufft ibland, som när det är dimma, då får man ringa in och säga att man är försenad. Men brev ska hinna till Gällivare till dagen efter, oberoende av vädret.

Jag blir bestört. Vad är det för arbetsvillkor när postpersonal tvingas stressa på vägarna? Men jag är också imponerad. Här står jag och pratar med en kommunikationens riddare.

Jag älskar brev, jag älskar posten och lantbrevbäraren är min hjälte. Varje dag öppnar jag brevlådan lika förväntansfullt som när jag skrapar en trisslott. Förr hade jag många brevvänner, idag håller vi kontakt med varandra via email, även när vi bor grannar i samma by.

Ibland saknar jag brevväxlingens lugn. Att skriva brev är lite av en procedur. Det tar sin tid och man är mer noga med både formuleringar och budskap. När jag läser romaner som handlar om förr i tiden förundras jag alltid över att brev och tidningar kom fram. Även till folk som satt på poster långt in i mörka djunglar.

Genom alla tider och samhällen har brev gått från hand till hand och förts med båt, på hästryggen, i droskor och per fots. Krig eller naturkatastrofer, hav eller berg, det kunde ta månader innan ett brev nådde adressaten men fram skulle det.

Om jag trodde på återfödelse skulle jag be om ett liv som lantbrevbärare i ett väglöst land. Att gågågå, cyklacyklacykla, ridaridarida – meter för meter, mil efter mil - genom oländig terräng och i alla väder - för att överrätta ett brev eller ett meddelande till någon som befinner sig i skogen, i bergen, i djungeln, i staden?

Finns det något viktigare eller mer hedervärdt än detta, att med sin egen kropp som transportmedel, se till att ett brev kommer fram?

För tio år sedan gjorde jag dokumentärfilmen Posti-Marti. Den handlar om lantbrevbäraren Martin Niva som bodde i Mauno, Sveriges nordligaste kyrkby, några mil från Karesuand.

I ett halvt sekel, under krig och i fredstid, sommar som vinter, levererade Martin post till utmarkens människor. Som längst var turen 36 mil. Den gick genom väglöst land från Karesuando i Sverige, genom Finland till Skibotn i Norge, och tog åtta dagar.

På sommaren gick Posti-Marti till fots, rodde, red och cyklade. På vintern åkte han skidor, skridskor och med släde efter ren eller häst. I modern tid blev det motorcykel och bil.

Förutom posten bar Martin med sig mjöl, jäst, medicin och på hösten när det blev slädföre bar han med sig säckar med postorderbeställningar. Det var mil mellan de boende och när Martin kom strömmade människor till från gårdar och fjäll.

Värdköket förvandlades till postkontor, kaffestuga och nyhetscentral. Martin lämnade muntliga meddelanden, berättade vitsar och de senaste världsnyhetererna. Men aldrig att han talade om vad som hände nästgårds!

Brevbäraryrket var ett kall, en plikt och en hederssak. Posten skulle fram. Arbetet blev ett livslångt äventyr och Martin lärde känna varenda sten, vartenda hus, varenda boende.

Efter snöväder var Martin den förste att köra upp ett spår och på ljudet kunde han höra om isen bar eller om den var svag. Väder, väglag eller vatten var inga hinder och när båten inte var på rätt sida om älven simmade han över och hämtade den.

Martin översatte myndighetsbrev åt dem som inte kunde svenska och utförde ärenden i Karesuando eller Skibotn. En gång tog han med sig en brunstig tjur i båten och rodde den till en gård en mil bort. Under kriget hade han vapen och bar hemlig post till Norge. I amerikanska tidningar stod det att Martin hade skjutit en tysk. På min fråga om det var sant svarade han:

- Nej, nej, nej, långt ifrån. Jag var så god vän med alla. Jag har alltid försökt vara god vän med folk.

Posti-parti var älskad av alla och i början av 70-talet hedrades han genom att porträtteras på ett frimärke - i arbete, till fots och med postsäcken. Martin gick brevbärrarsträckan i norraste norr i femtio år, första turen 1933 och sista 1983. Genom hela livet behöll han en oförfalskad förtjusning över sitt arbete och kort innan han dog sa han anspråkslöst;

- Jag har varit till lite nytta för den här delen av världen.

Idag har fler människor än någonsin tidigare i historien möjlighet att hålla kontakt med varandra, och gör det också. Email är snabbt och anspråkslöst. Ett meddelanden sänds från dator till dator, från fax till fax, och når adressaten i nästan samma stund.

Men trots det. Brev skrivs och post bärs ut. Fortfarande.

Lantbrevbärare kör med öppet bilfönster i sommarheta och isig vinterblåst, brevbärare springer trappa upp och trappa ner, postbilen kör i brådska på dimmiga vägar.

Vi människor gör allt för att nå varandra, det ligger i vår natur. Det är förunderligt, och det är trösterikt.